

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

2020/2021

© Ankara Üniversitesi – Ders içeriklidir.
İzinsiz Yayınlanamaz – Kopyalanamaz

Doç. Dr. Görkem KÖKDEMİR

Ankara Üniversitesi

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

(Öğretim Üyesi)

E-mail: gkokdemir@ankara.edu.tr

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

III. HAFTA – TERMİNOLOJİ 02

- Geleneksel Tapınak Planları ve Pseudodipteros

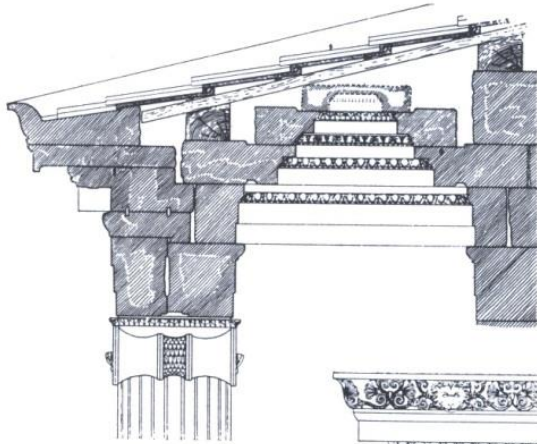
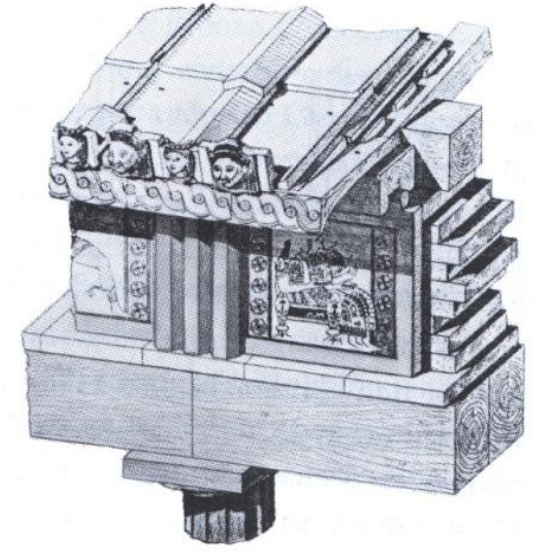
(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

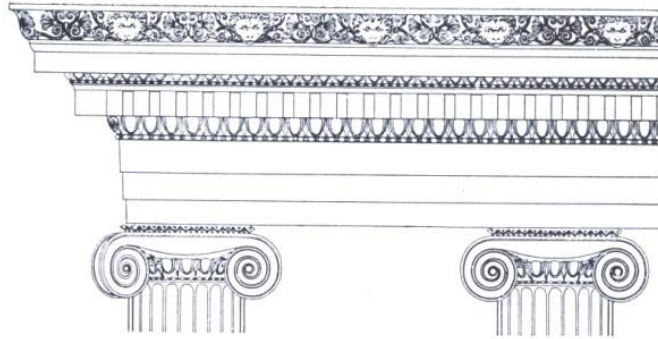
ANITSAL MİMARİ VE TAŞIN (MERMER) HİKAYESİ

Antik Mimaride Yapı Malzemeleri ve İnşa Teknikleri

27 Thermos, Apollon-Heiligtum.
Teil des Gebälks. – Rekonstruktion

316/317 Priene, Athena Polias-
Tempel. Ansicht und Schnitt
des Gebälks (1:100)

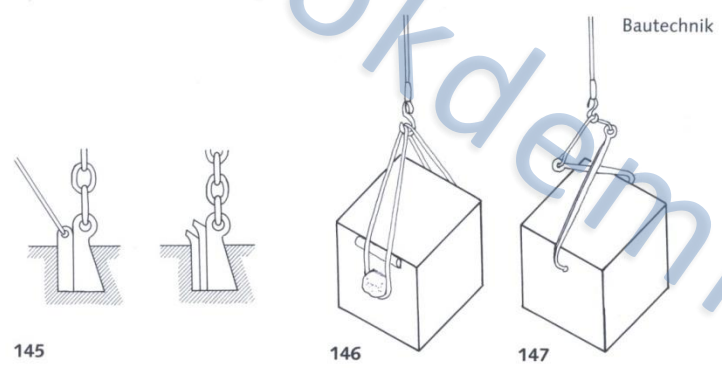
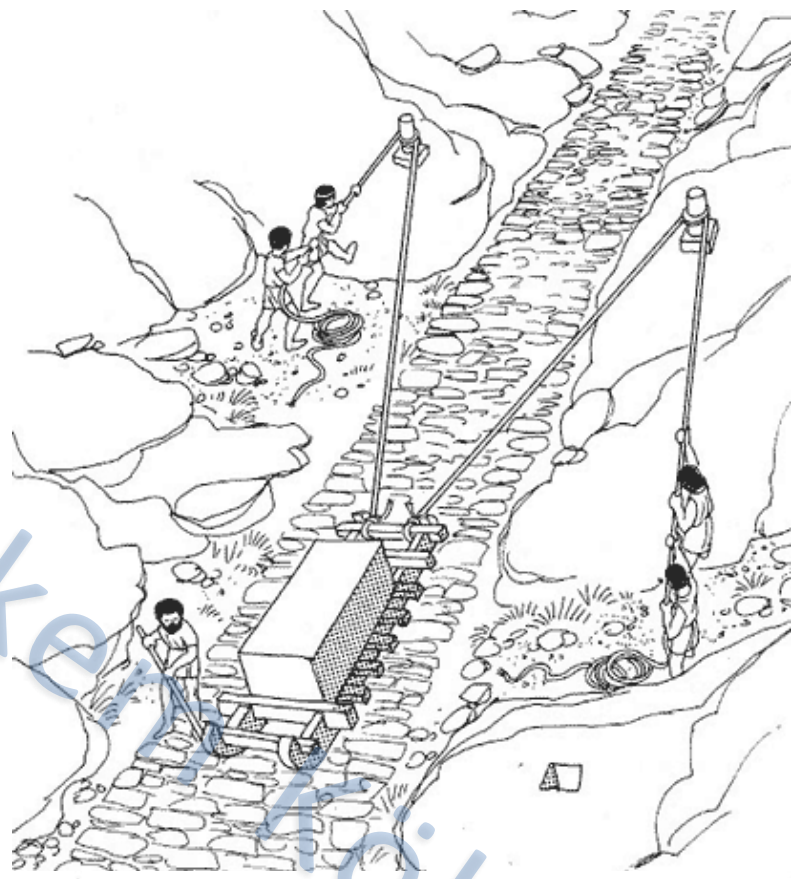
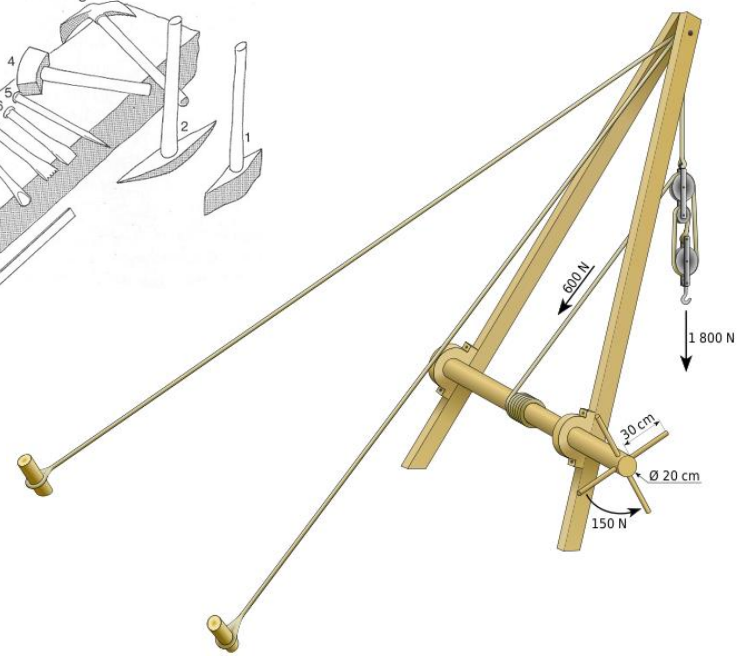
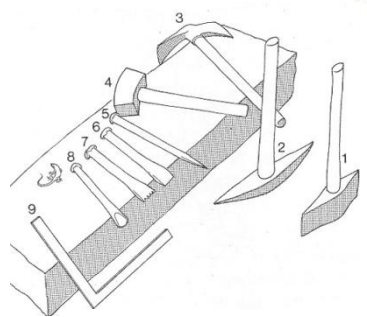

thodom nicht die Waage halten kann. die tiefen. säulenreichen Vorhal-

Erken dönem yapılarında sima ve çatı kiremitleri Terra-Cotta'dan yapıldığı halde, daha sonra bu kısımlarda da mermer kullanılmaya başlanmıştır. Mermer en önemli yapı malzemesi durumuna gelmiştir.

λιθοξόος Lapidarius

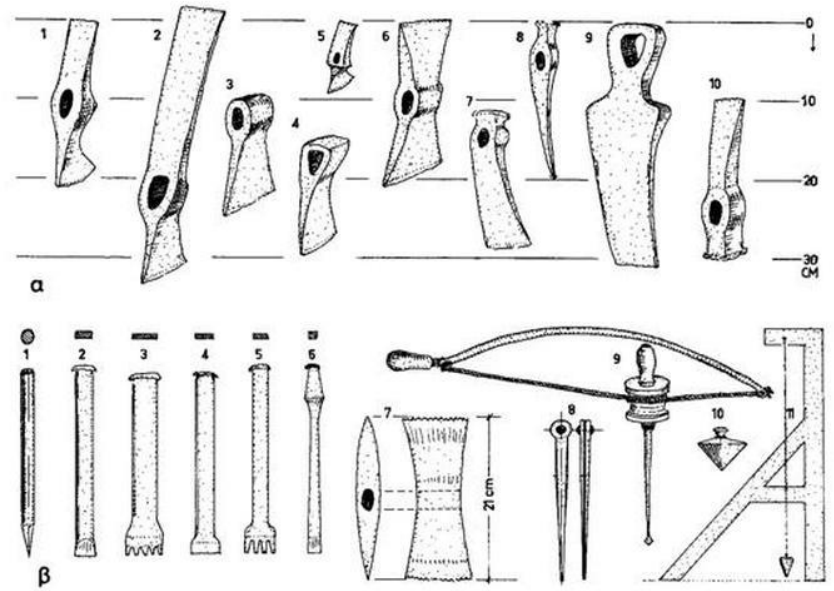
Yunan uygarlığında taş işçiliği ve taş işleme sanatı M.Ö. 7. yüzyılın sonlarına doğru ön plana çıkar. Taş yontuculuğu ile uğraşan kişilere Yunanca λιθοξόος (taş kesicisi, taş ocağı işçisi), Latince *lapidarius* (taş kesicisi) denir. Ancak "Taş işçisi" ile "taş ustası" arasındaki fark ayırt edilmelidir. Taş işçisi, ocaklardan blokların kesimi işinde uzmanlaşmaktadır. Antik dönemde taş ocaklarında genellikle köleler çalıştırılmakta, bu ocaklardaki çalışma şartları ağır olduğundan, cezalandırılan kişilerin ya da bazı askerlerin kullanıldığı bilinmektedir. Örneğin Hıristiyanlığın yasak olduğu dönemlerde bu dini kabul edenlere uygulanan cezalardan biri de taş ocaklarında çalıştırılmaktır.

Taş ustası ise ocaklardan gelen malzemeyi işlemektedir. Bir diğer deyişle taş ustası doğadan işlenmemiş olarak elde edilen ya da ocaklardan çıkarılan çeşitli niteliklerdeki taşların, yapılarda plastik eserlerde kullanılması için; kesilmesi, işlenmesi, üzerlerine yazı yazılması gibi daha ince işleri, gerekli takım ve aleti kullanarak yapan kişidir. Taşın, sertliği, kırılganlığı, homojenliği veya tabakalaşma gibi özellikleri, hem çıkarılmasında hem de işlenmesinde önemli faktörlerdir. Bu yüzden taşın çıkarılmasından en son haline getirilmesine kadar geçen işlemlere karar veren kişinin de taş ustası olması gerekmektedir.

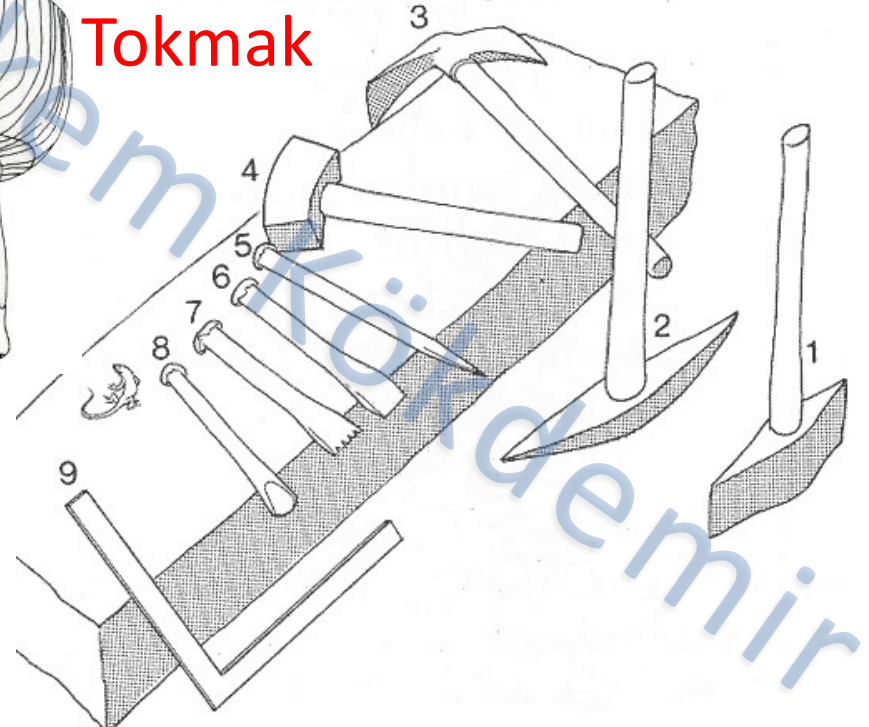
Taş işçisi ile taş ustası arasındaki fark gibi "taş ocağı" ile "taşçı atölyesi" arasındaki fark da ayırt edilmelidir. İlki hammaddenin çıkarıldığı, ikincisi ise, üretimin ve ince işçiliğin yapıldığı yerdir. Antik Dönemde genel olarak, iki işlevin birlikte ve aynı mekânda yapıldığı görülmektedir.

Heykeltraş Diogenes'in mezar steli

Tokmak

Heykeltıraş Diogenes'in mezar steli. Pompei'li taş ustası.

Çeşitli şekillerde ele geçen demir ve bronz aletler arasında sapa kullanılanlarda yer almaktadır.

1- Taşçı baltası: Ağır ve sert vuruş yapılabilen, iki ucu sapa paralel, genelde kesme ve küçük bloklara şekil vermek için kullanılır.

2- Külünk: Ağır ve sert vuruş yapabilen iki ucu sivri aletlerdir.

3- Taşçı keseri: bir tarafı sapa dik, diğer tarafı sapa paralel ağızlıdır. Daha çok yumuşak taşların kesilmelerinde kullanılır.

4-Madırğa (Taşçı çekici) Murç, keski gibi aletleri çekiçlemek üzere kullanılan alettir.

Saplı tarak: iki tarafında sapa dik dişleri olan ve yumuşak taşlarda yüzeyin düzeltilmesi için kullanılan alettir

Ahşap Tokmak : Ağaçtan yapılan bu alet ince işçilikte darbe etkisi isteyen durumlarda kullanılmaktadır. Genelde heykeltıraşlar tarafından kullanılan bu alet yüzeye fazla zarar vermemek için kullanılmaktadır.

Sapsız aletler: Bunlar delici, kesici, düzeltici uçları, ya da ağızları taşın üzerine yerleştirilen , sonra arkalarına bir çekiç ya da tokmakla vurularak kullanılan aletlerdir.

5-6-7-8: Kalem ve Murç

Kalem : Taşların ince düzlemelerini yapan kalem adı verilen

aletler bulunmaktadır. Metalden yapılan kalemler çeşitli tiplerde olabilmektedir. Ortalama 20-25 cm boyunda geniş metal ağız bulunan aletlerdir. Ağız genişlikleri 2-12 cm arasında değişir. Ağız düz veya dişli olabilir. Dişlilerin

ağızları da sık veya ince dişli olabilmektedir. Düz kalemler genelde taşlara su açmak için kullanılmaktadır.

Murç : Delik delmeye yada taşlardaki kaba bölümleri almaya

yarayan sivri uçlu metal bir alettir. Bunların nokta uçlu, yuvarlak veya köşelileri bulunabilmektedir.

Çarpacık : Ucu sivri olmayan bu metal alet ile özel bir kesim

yapılmaktadır. Taşların yüzeyindeki fazlalıkları almaya yarar.

Tarak : Taşın ince fazlalıklarını alarak taşı düzlemeye yarayan

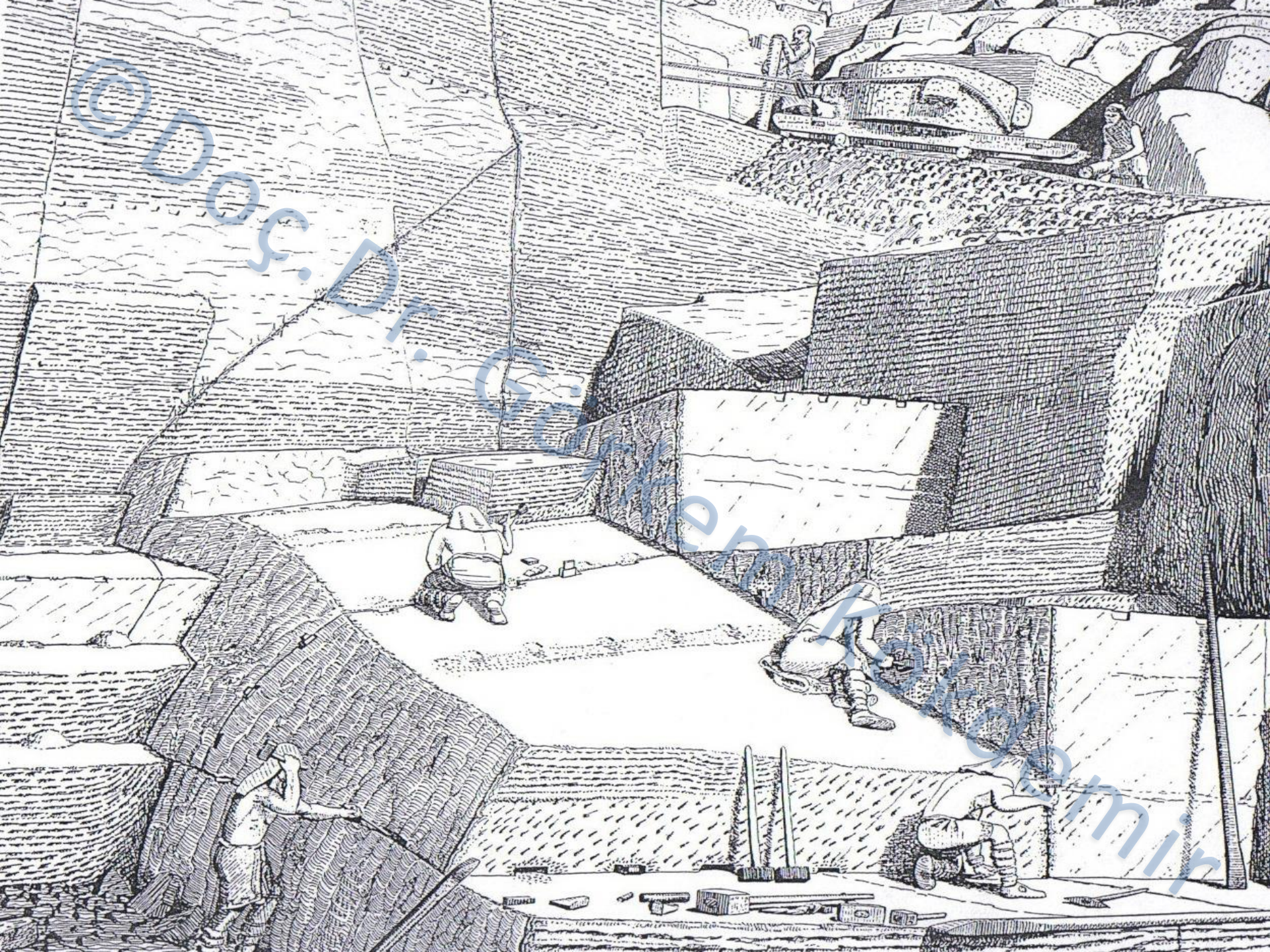
ağızlarında diş bulunan iki yönlü bir alettir. Kaba ağızda 10-12 diş ince ağızda 17-18 diş bulunmaktadır.

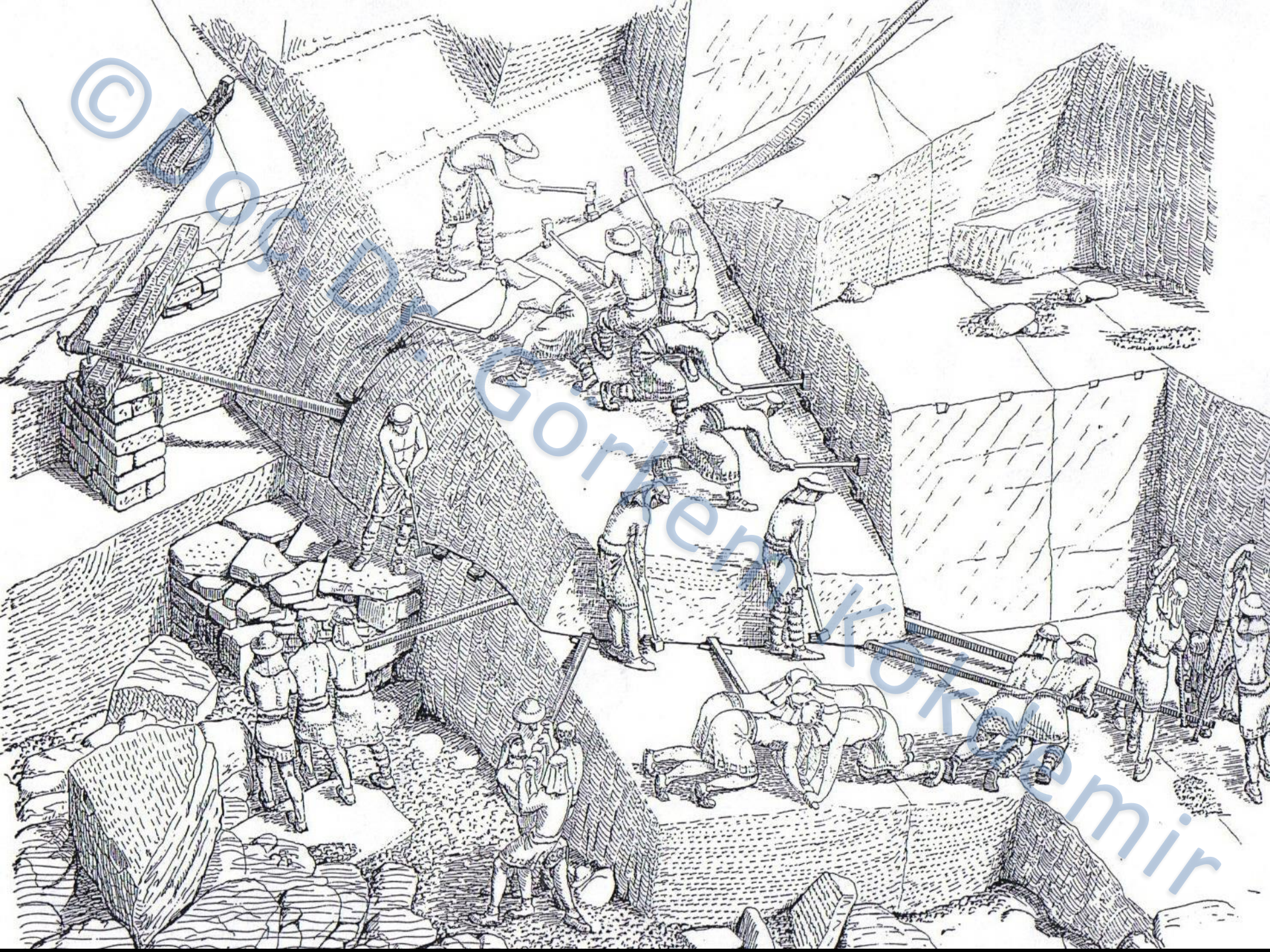
9: Gönyeler : Metalden yapılmış olan bu aletler duvar yapımında

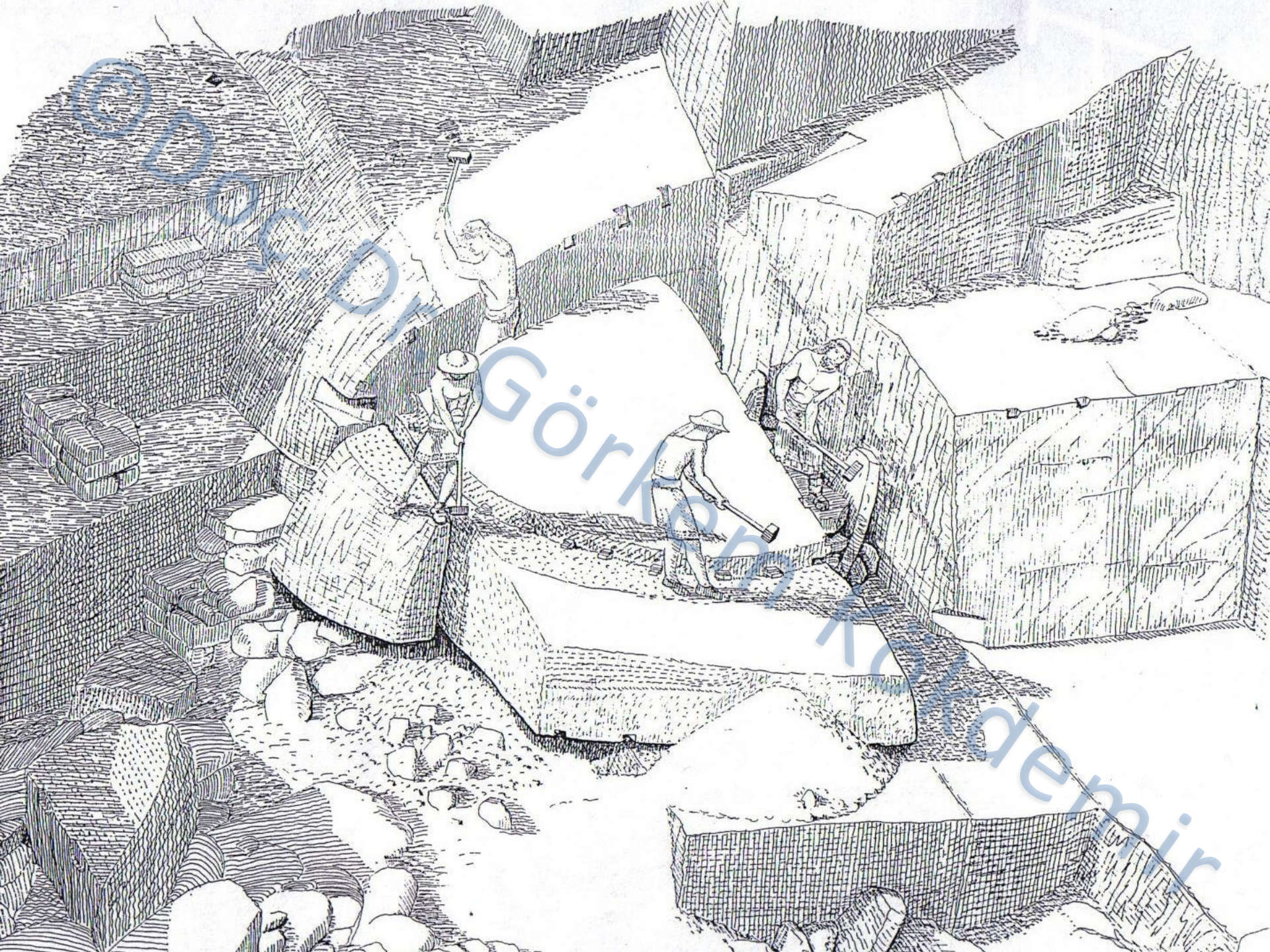
taşların işlenmesinde ve çizim yapmakta kullanılmaktadır.

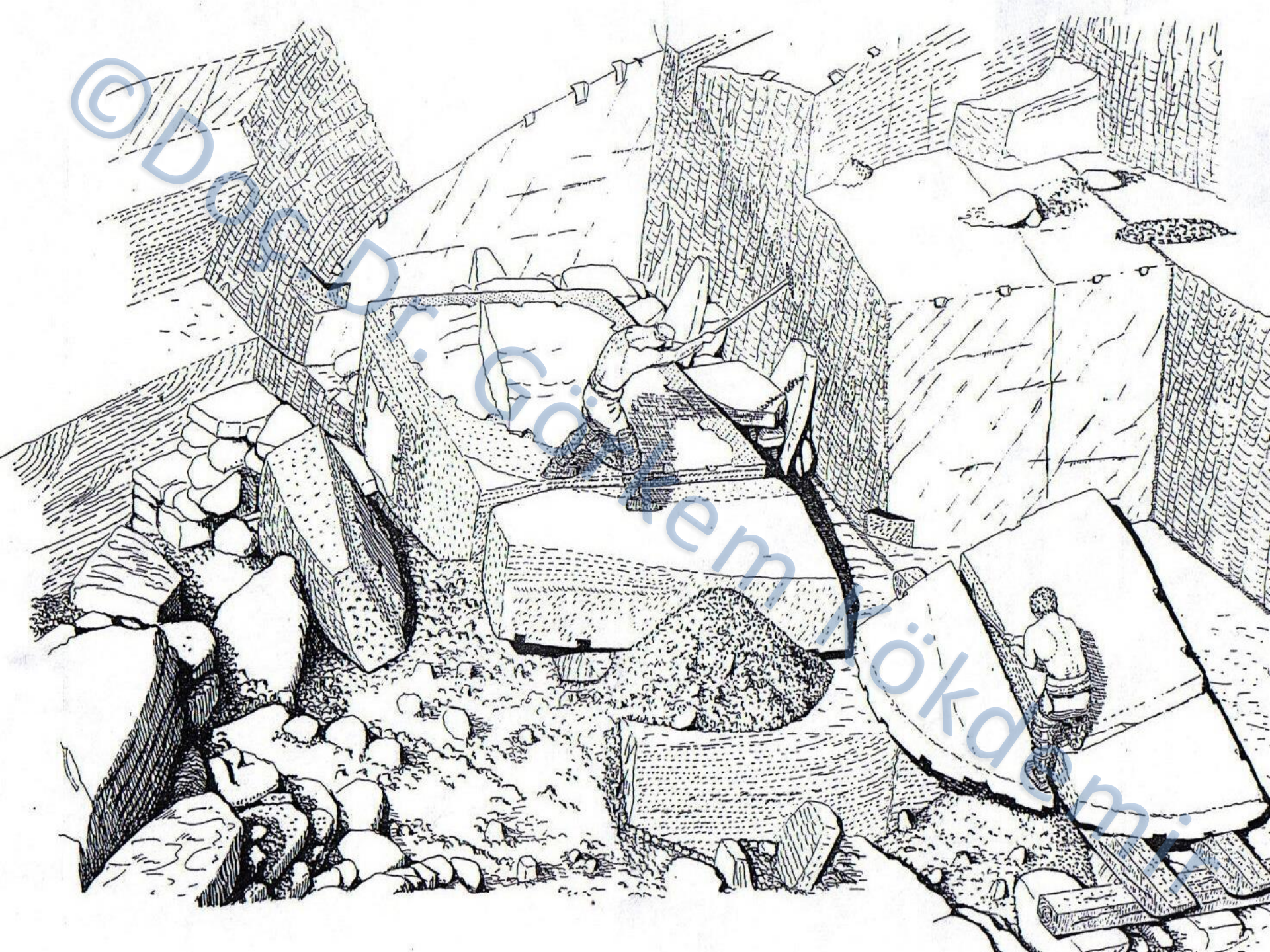
Matkap: Metalden yapılmış boru matkapla 3-8 cm. çapında yuvalar açılabilir. Kum ve suyunda bol olarak kullanıldığı bu yöntemle, açılacak bir yuvanın da dört bir köşesi oyuluyor geri kalan kenarların kırılmasıyla yuvalar açılmış oluyordu.

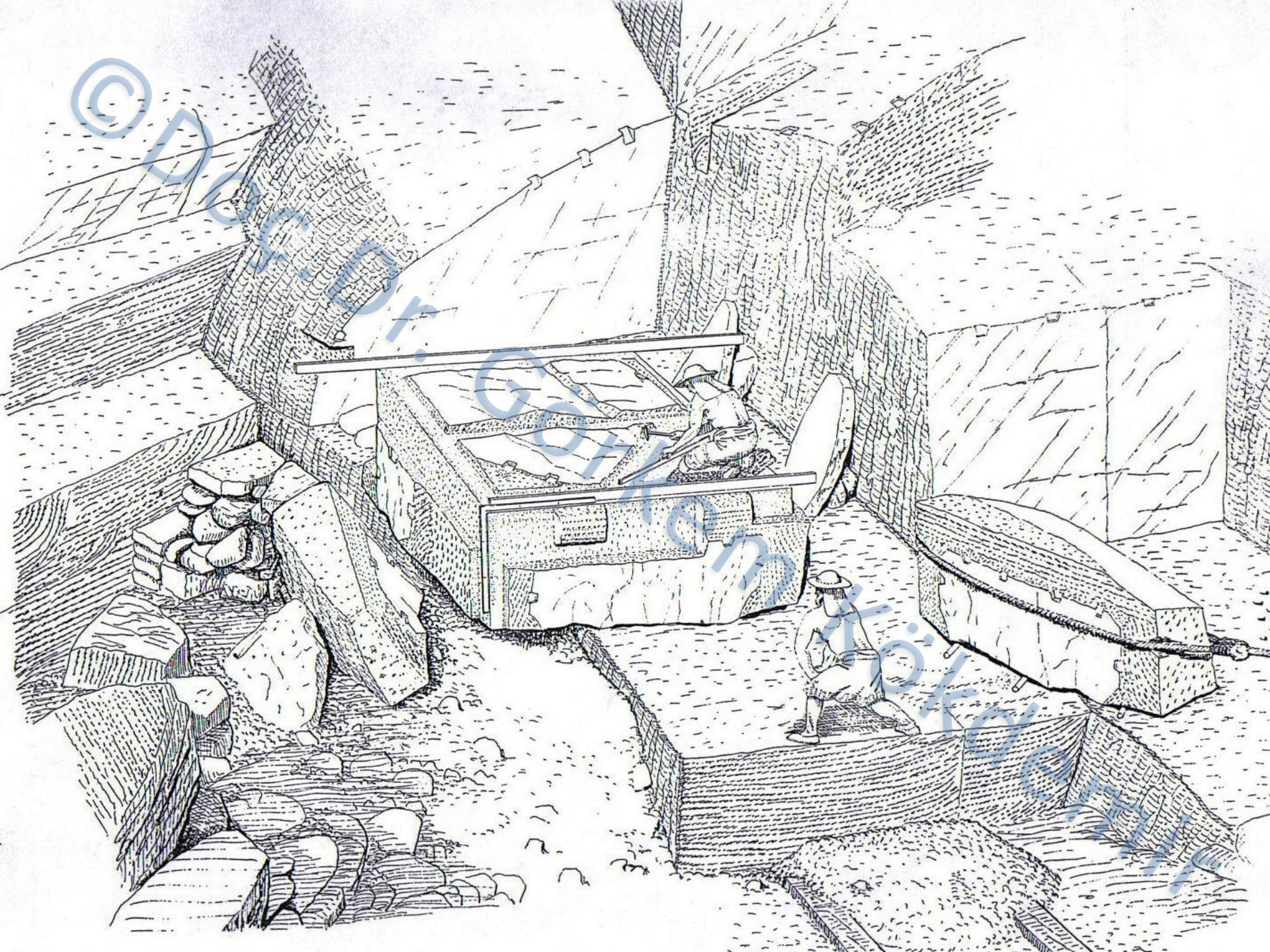
Daha sonra bunların yerini ayrıntıların işlenmesinde çok önemli bir yer tutan, keman yayına benzer bir yayla, hem taş ustalarının, hem de heykeltıraşların kullandıkları yaylı metal matkaplar almıştır. Küçük matkaplar daha ziyade bezemelerde kullanılmıştır. Matkaba sarılan bir kayış, ya da sicimin döndürülmesiyle matkabın ince küçük delikler açması sağlanıyordu.

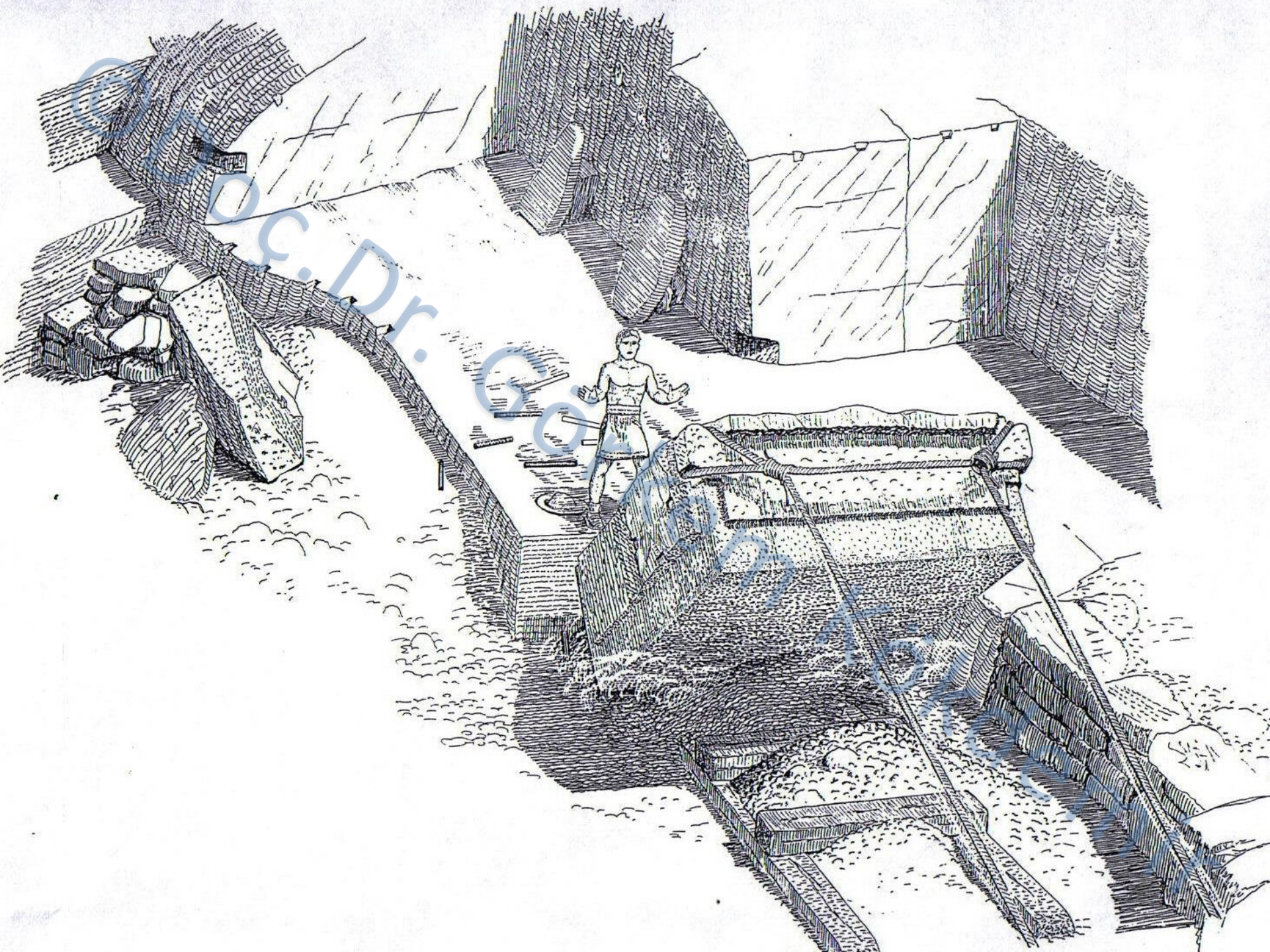

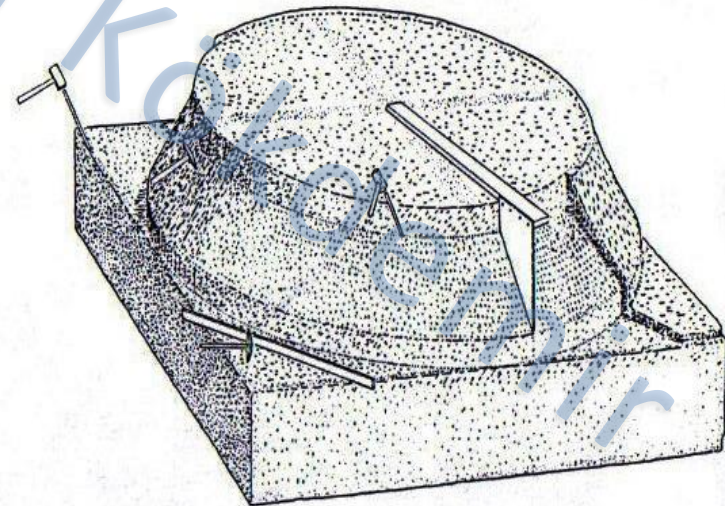
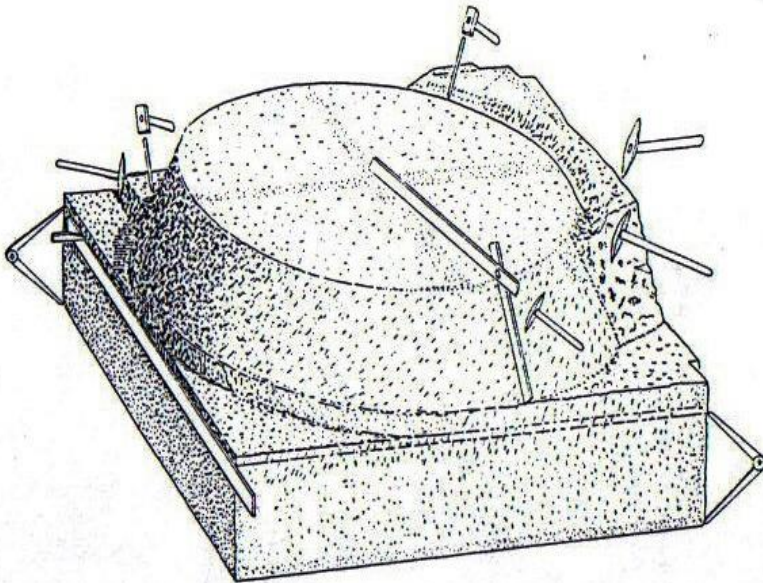
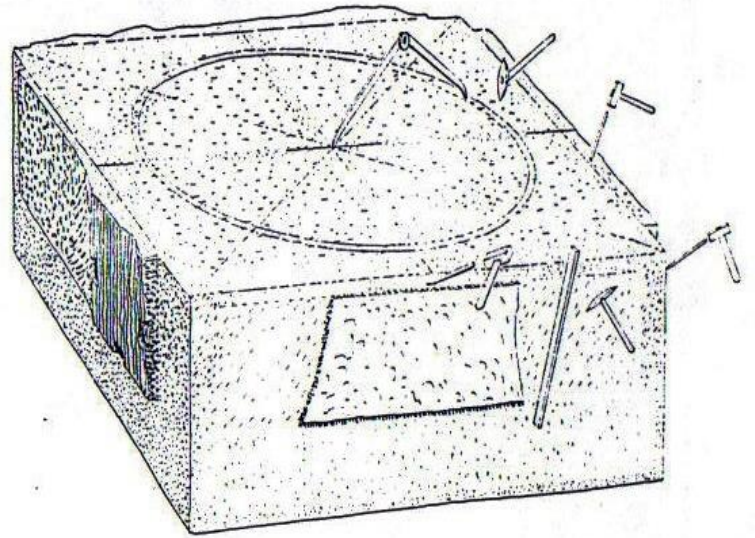
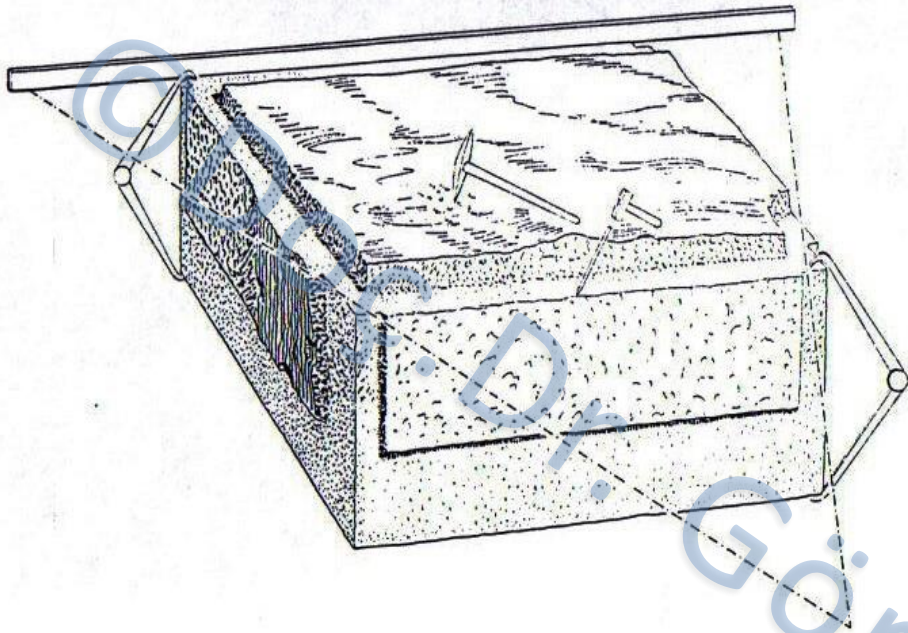

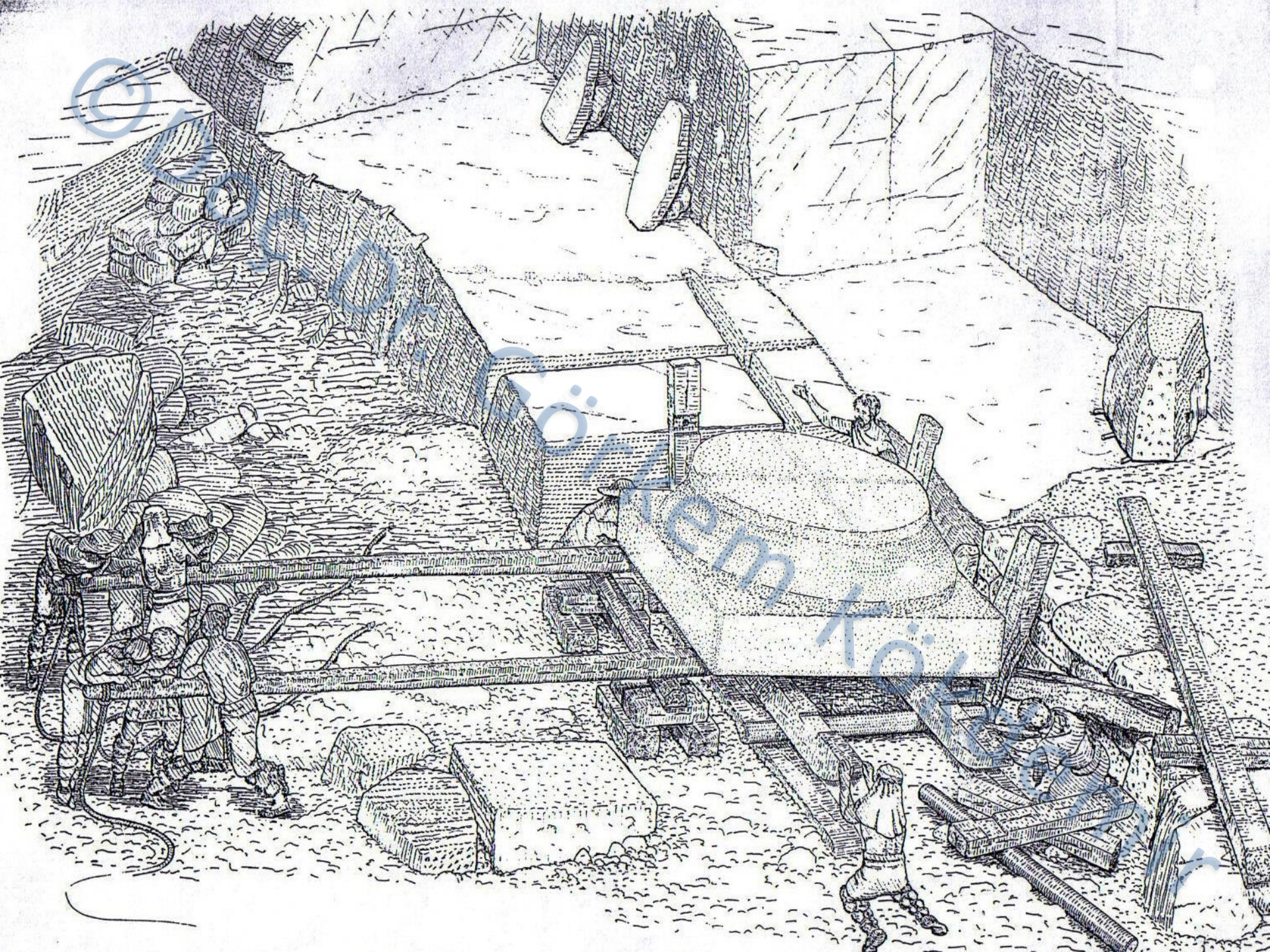

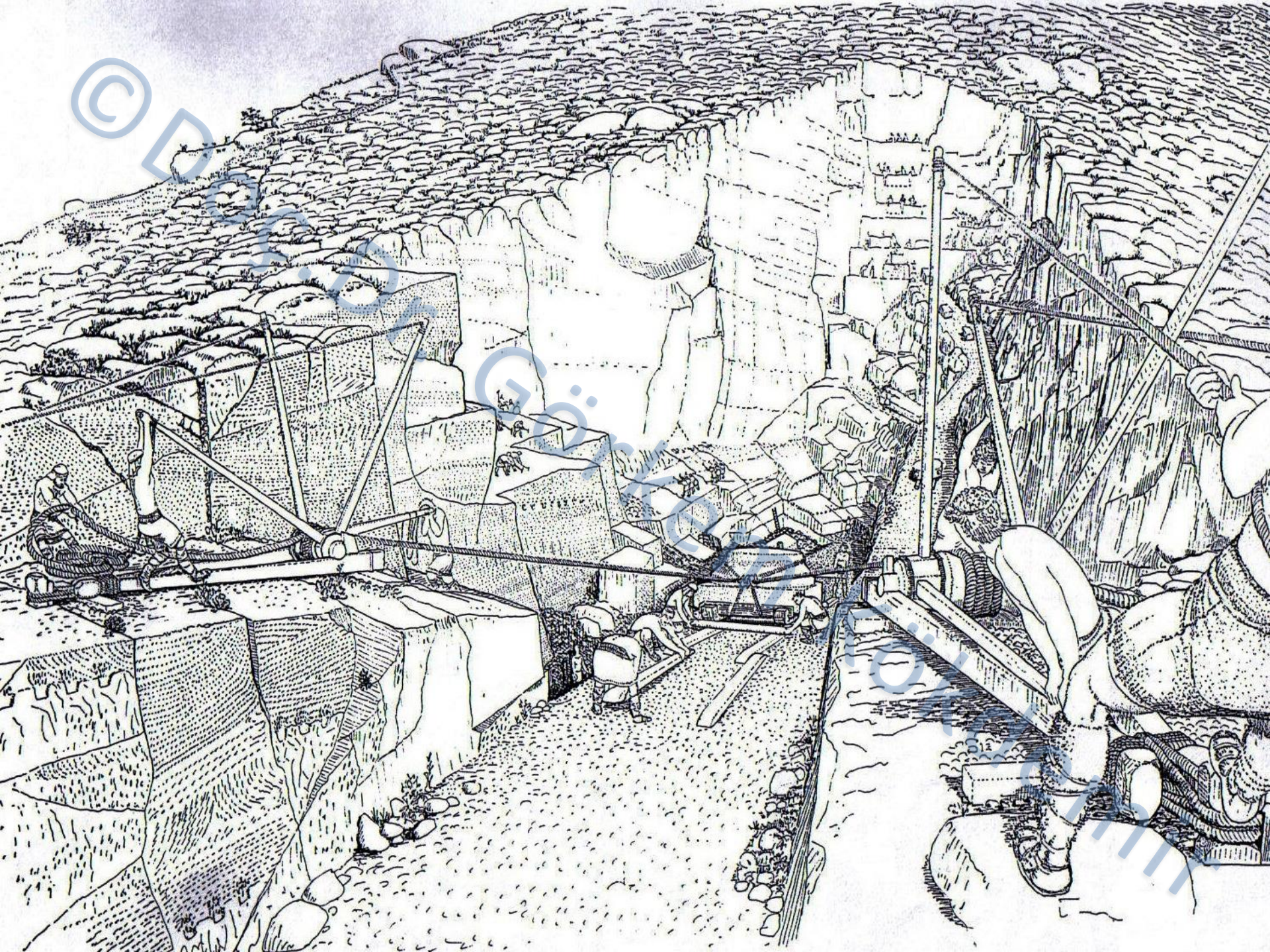

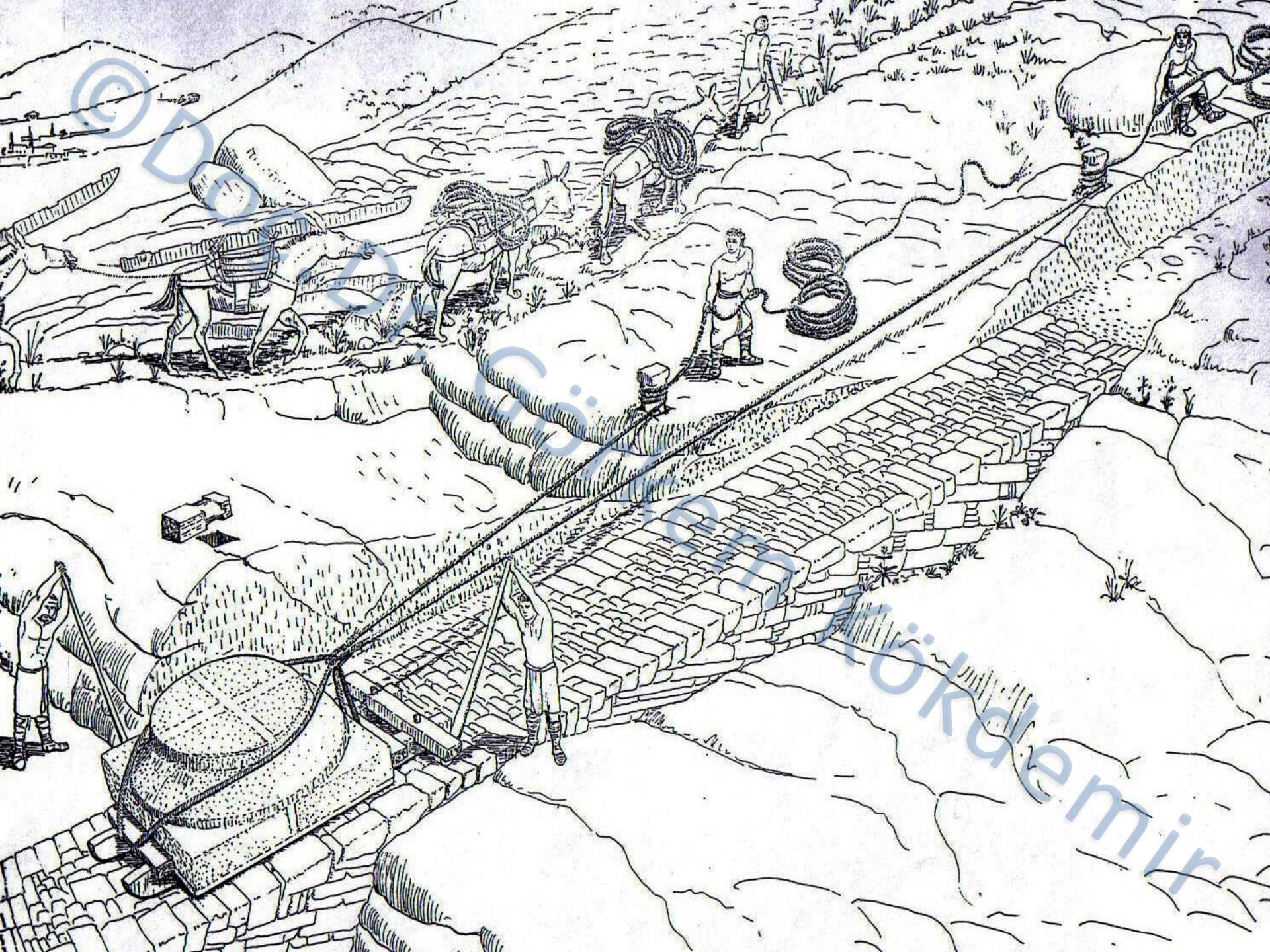

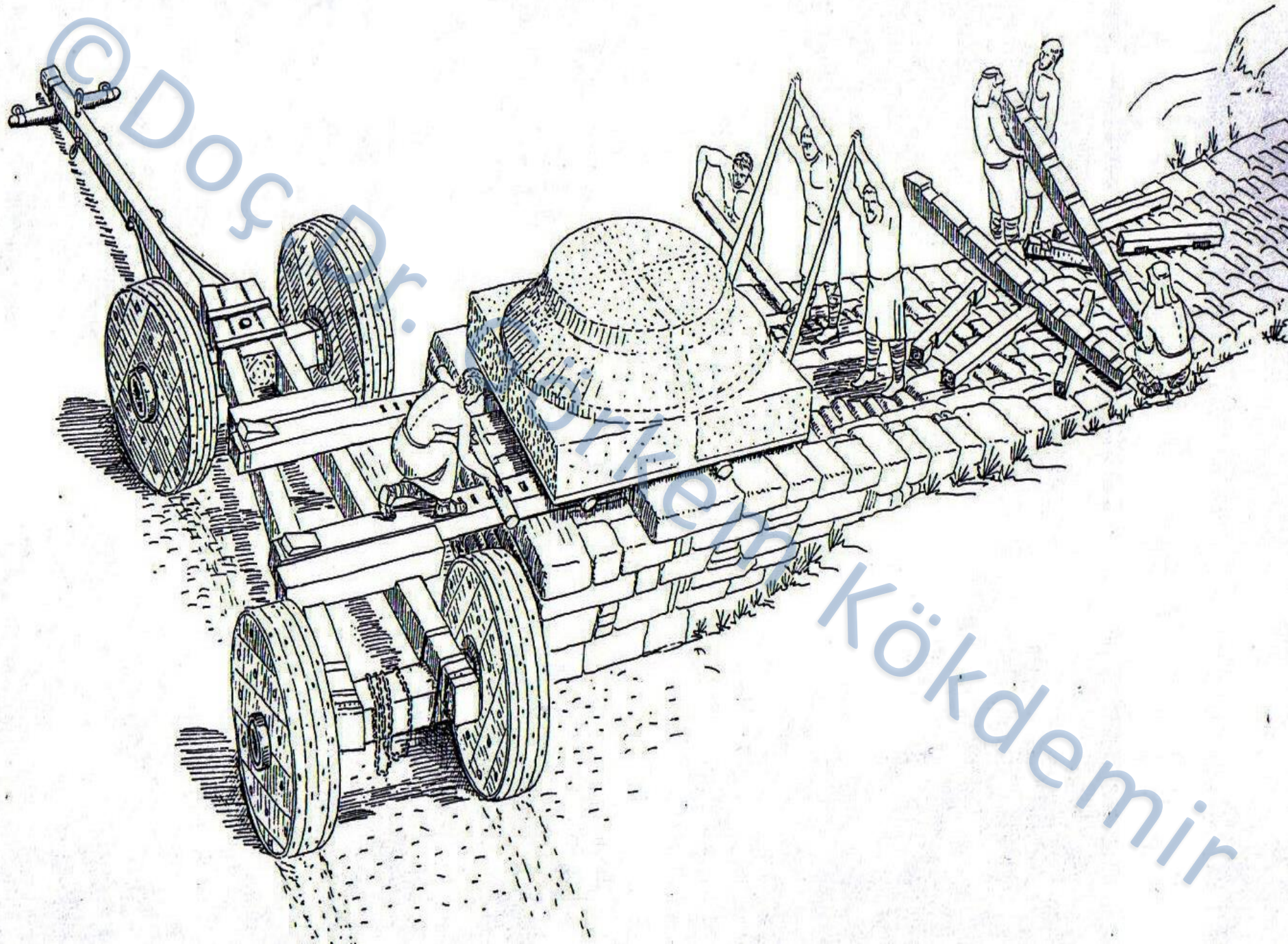

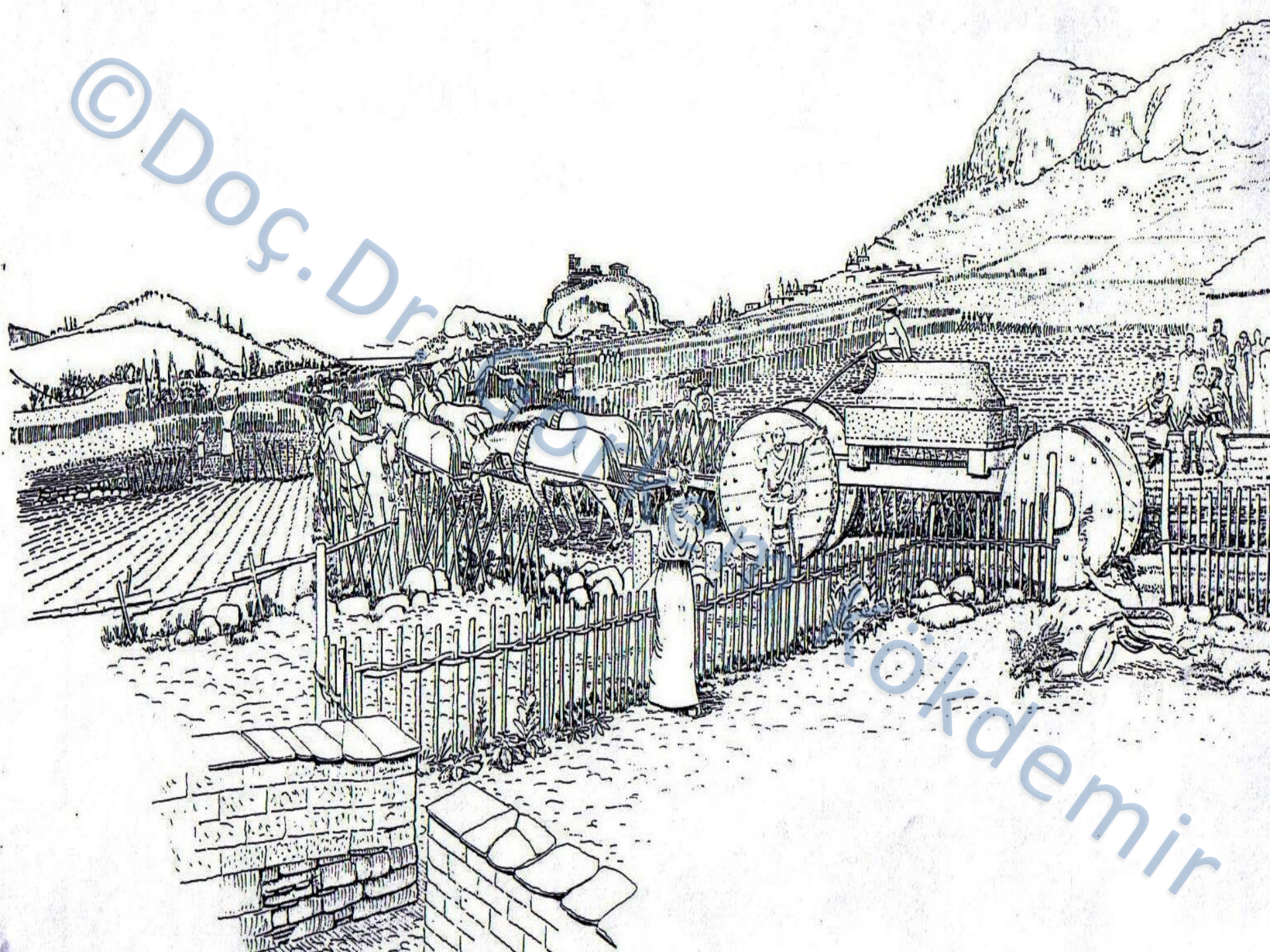

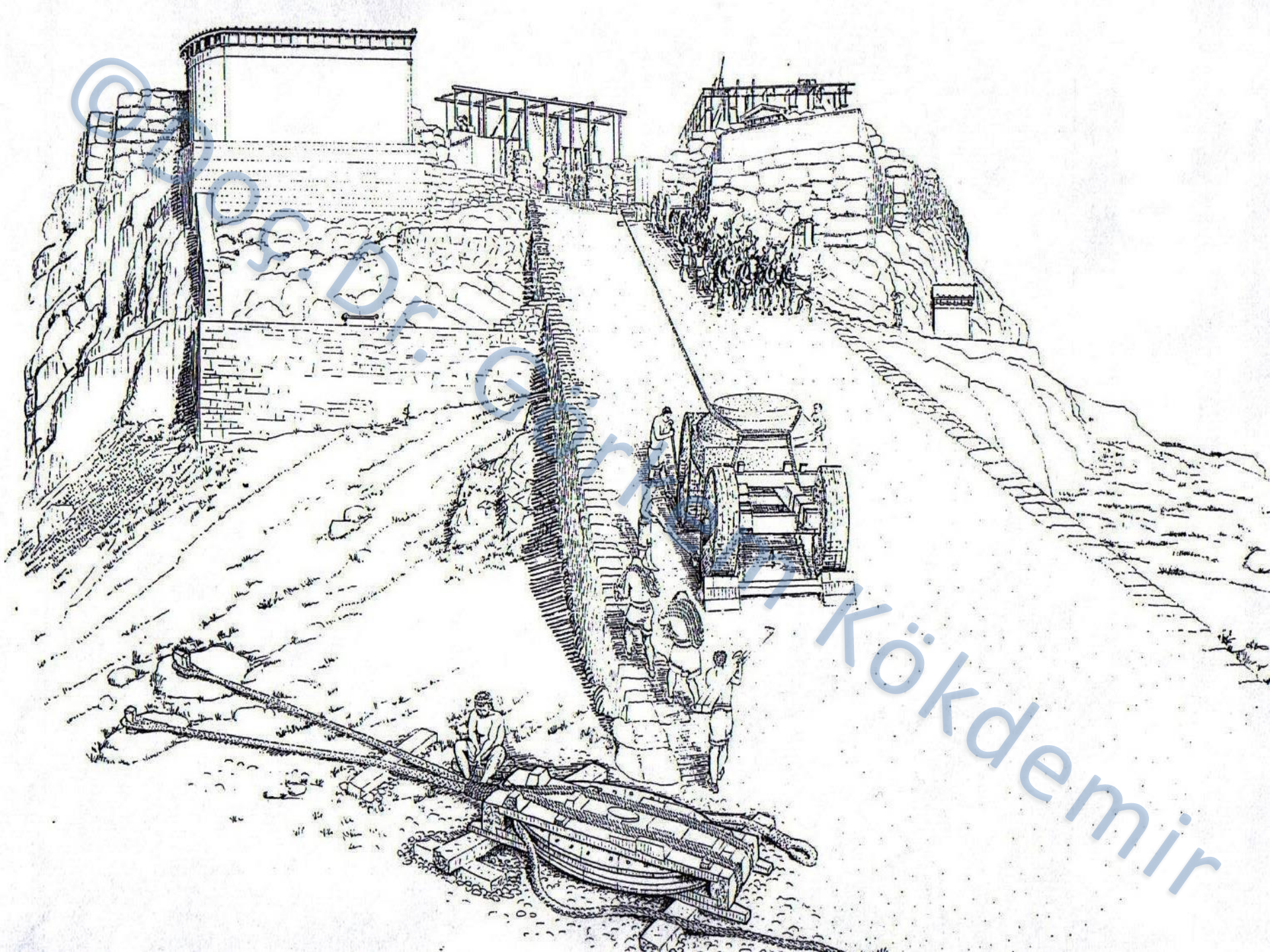

Kökdemir

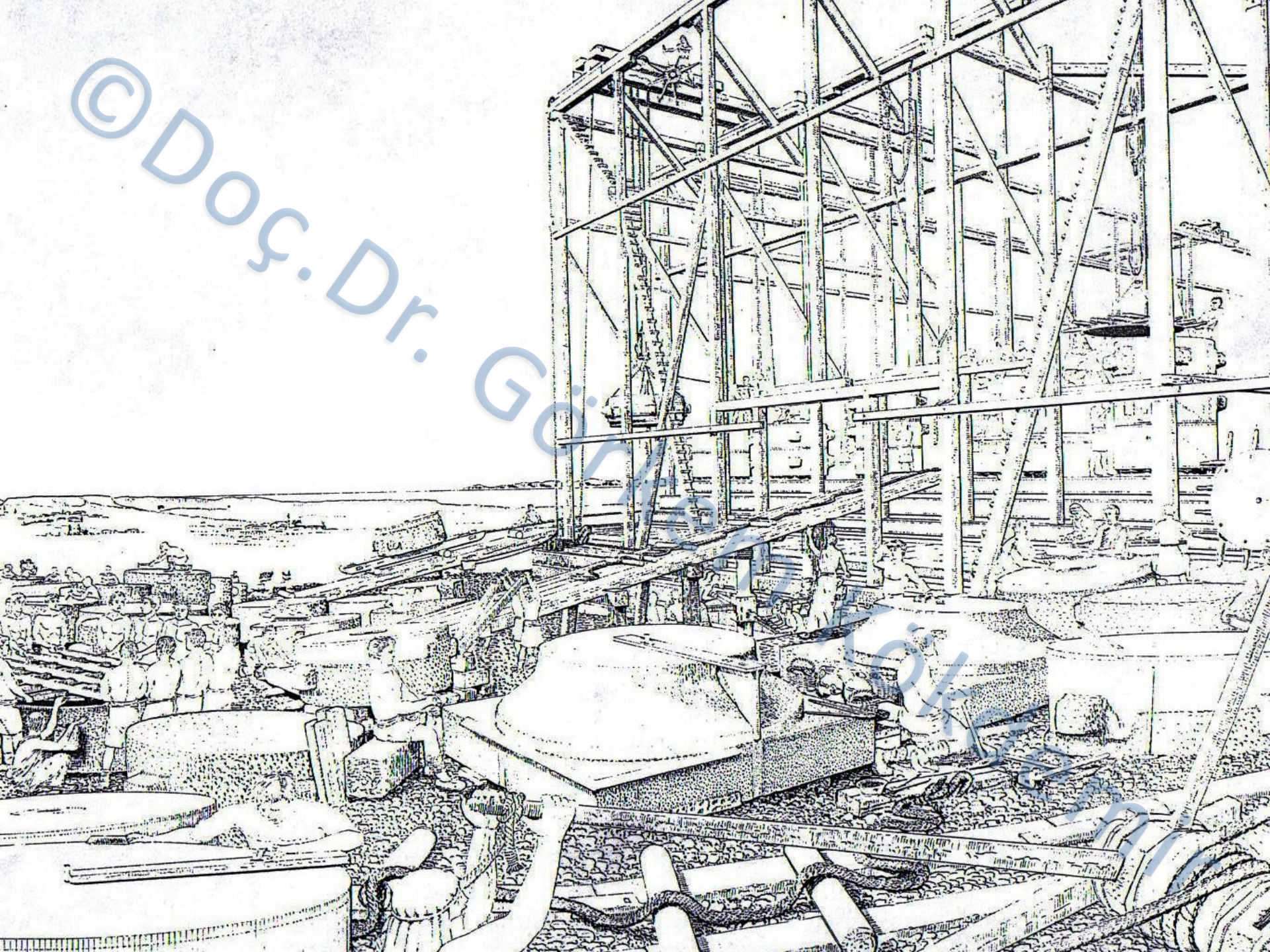
© Doç. Dr

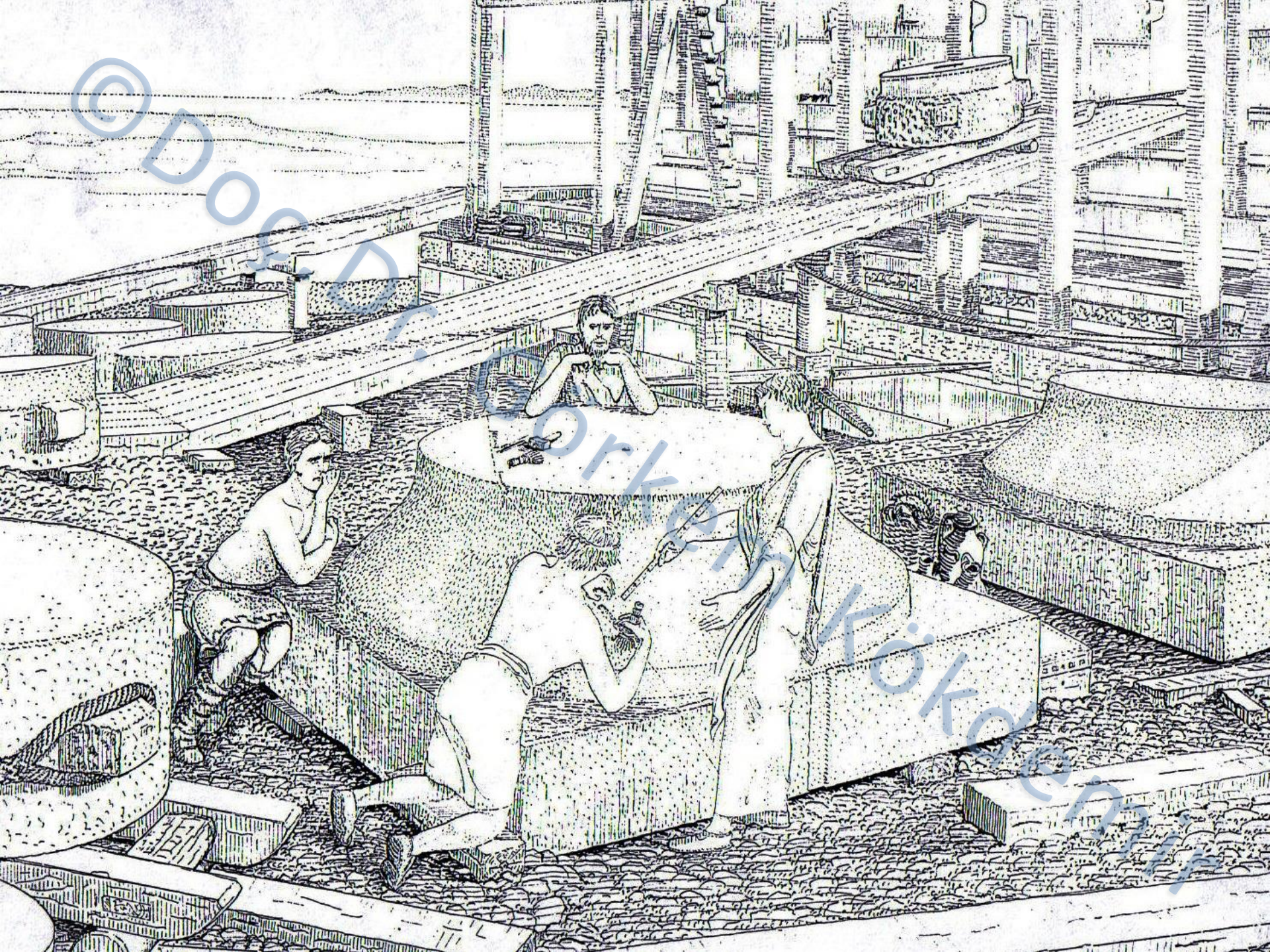

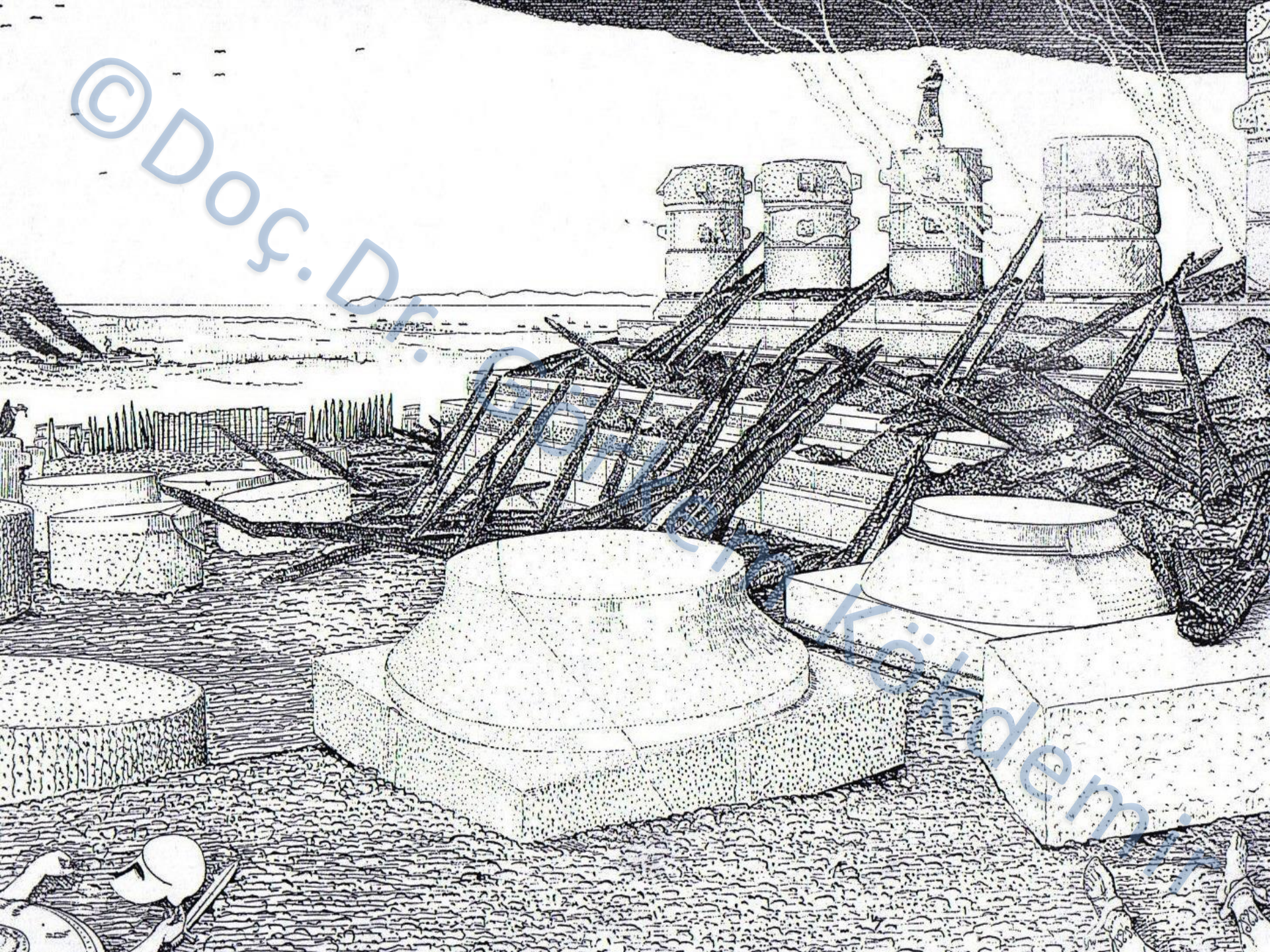
Ökdemir

© Doç. Dr. Gözde

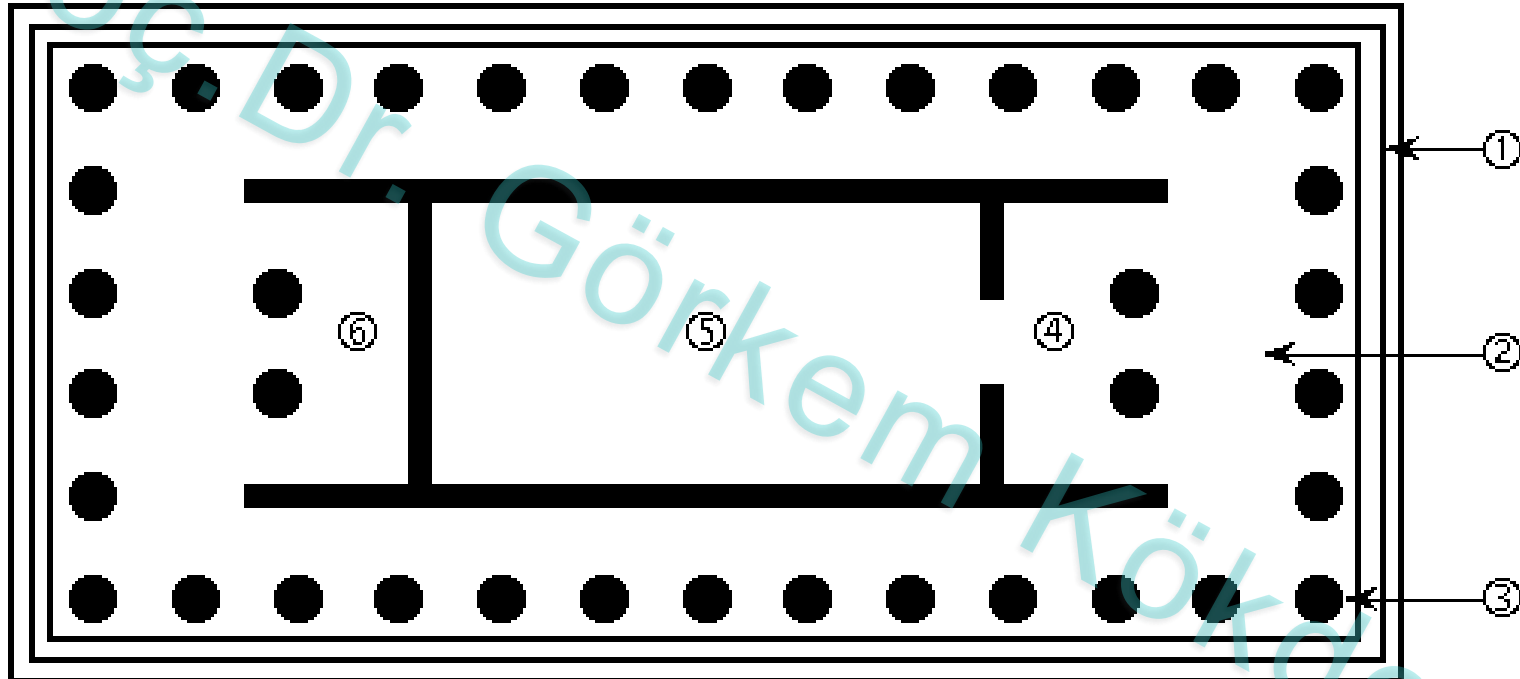

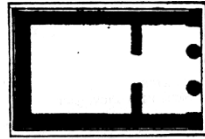

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

templum in antis
distyl in antis
Themis tapınağı, Rhamnus

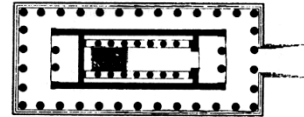
amphidistyl in antis
Diana tapınağı propylaea, Eleusis

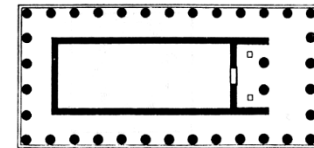
prostylos
yukarı agora tapınağı, Bergama

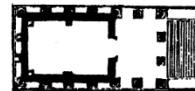
amphiprostylos
Iiisos tapınağı, Atina

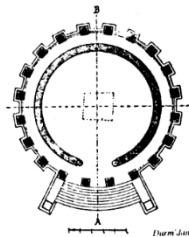
peripteros
Olympia Zeus tapınağı

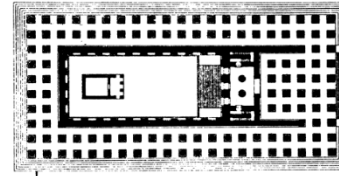
peripteros
Athena tapınağı, Assos

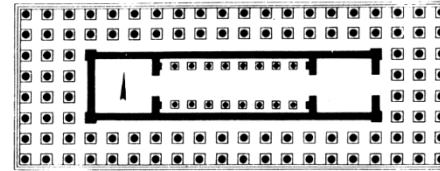
pseudo-peripteros

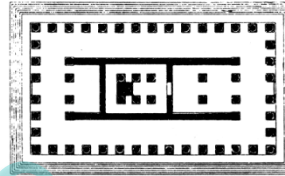
ROMADA VESTA TAPINAĞININ PLANI
peripteral

dipteros
Hellenistik Didymaion

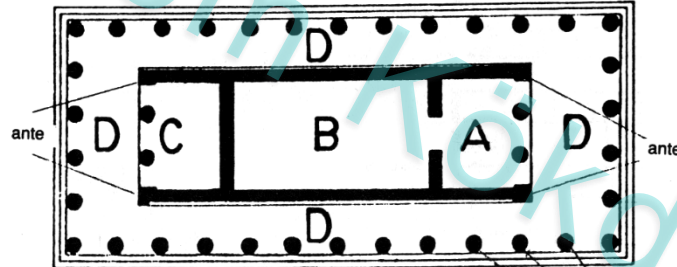

dipteros
Zeus Olympios
tapınağı, Atina

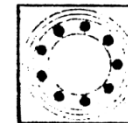
pseudo-dipteros
Magnesia Artemis tapınağı

antik Yunan tapınağı

- A- pronaos
- B- naos (cella)
- C- opisthodomos
- D- pteroma

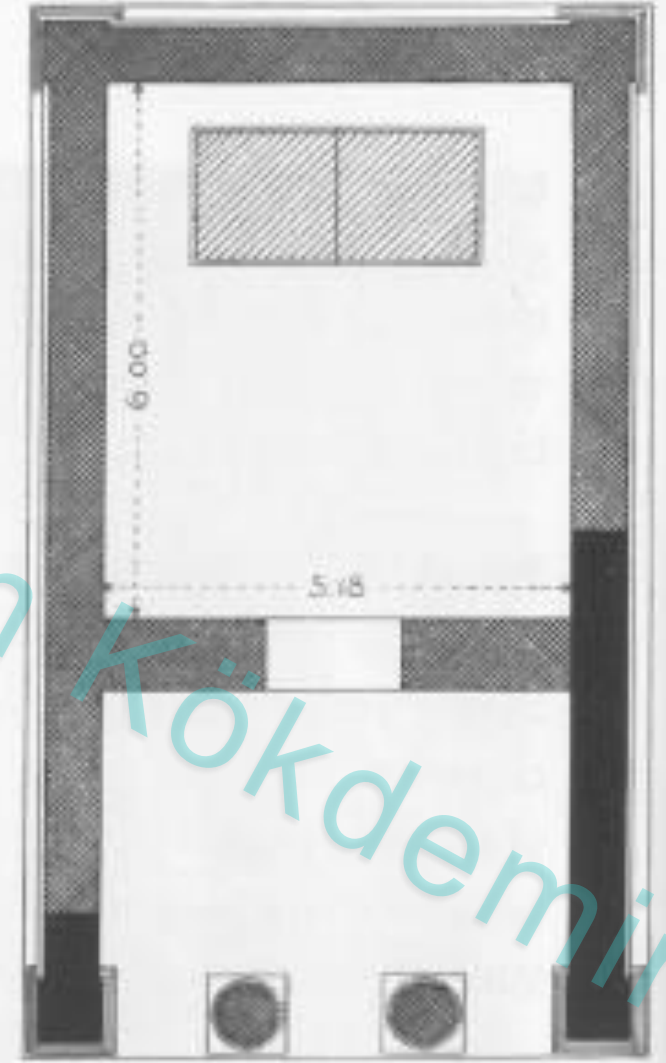
peristasis
(peristylum)

monopteral

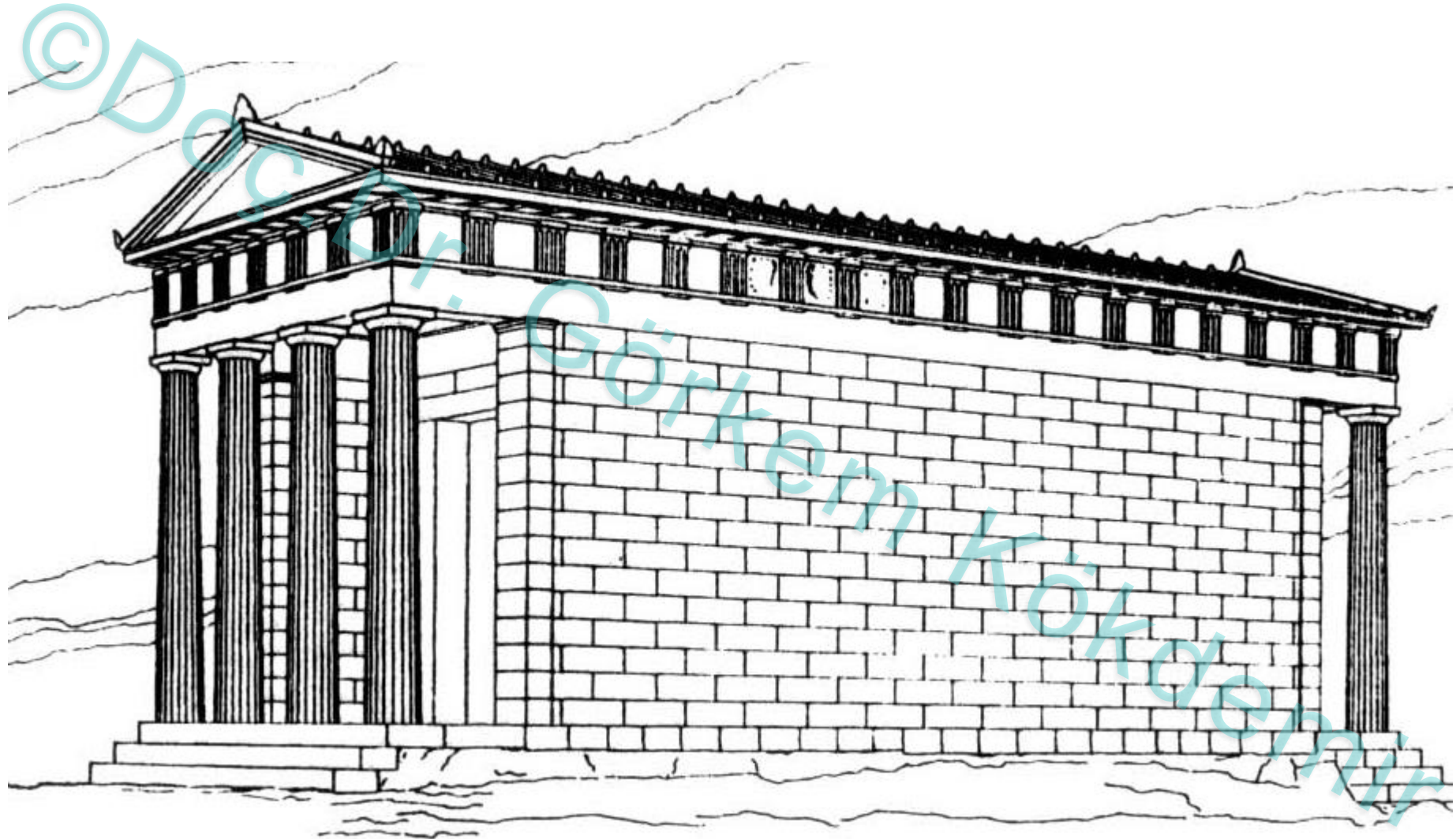
(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

© Doç. Dr. Görkem Kökdemir

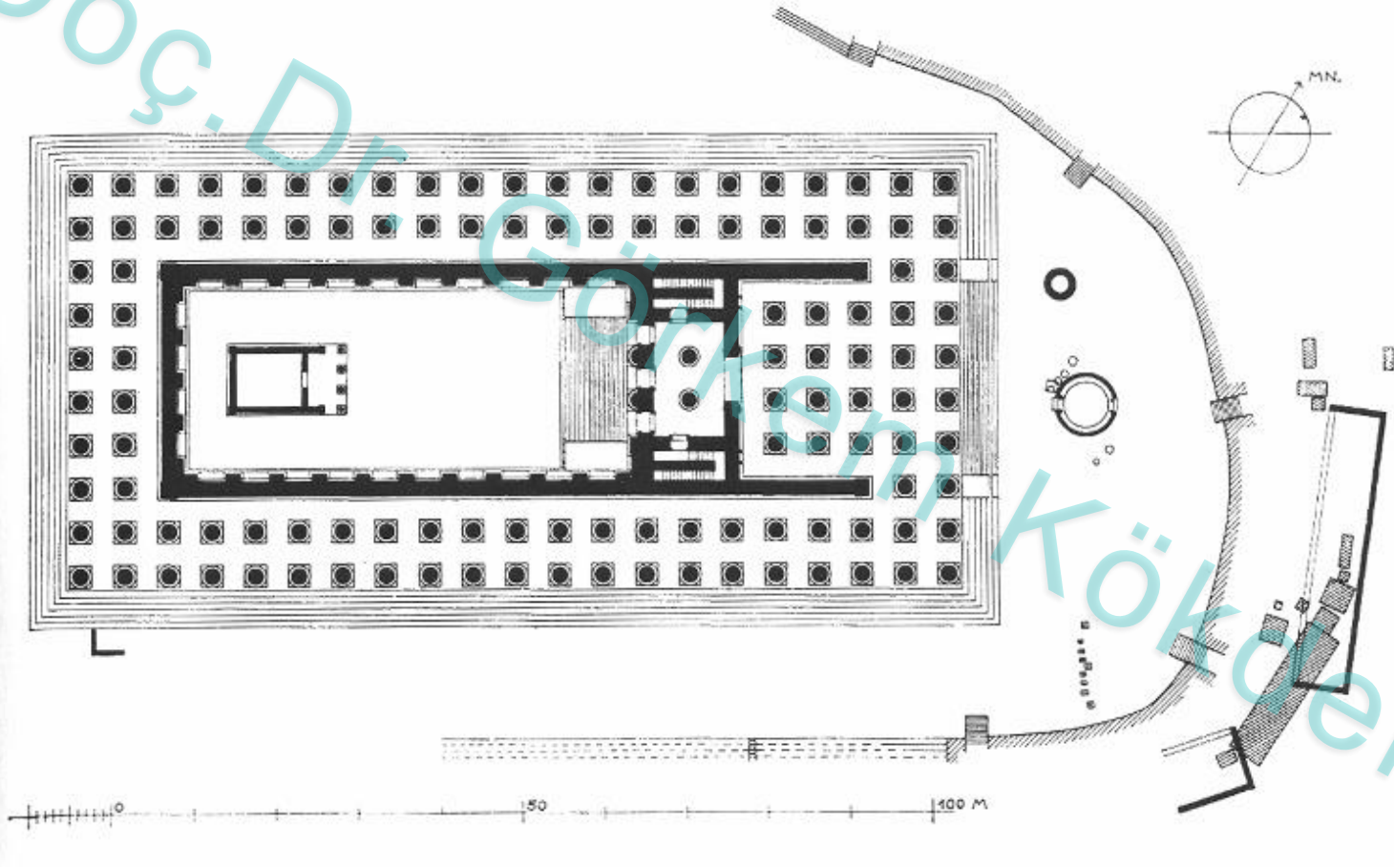

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

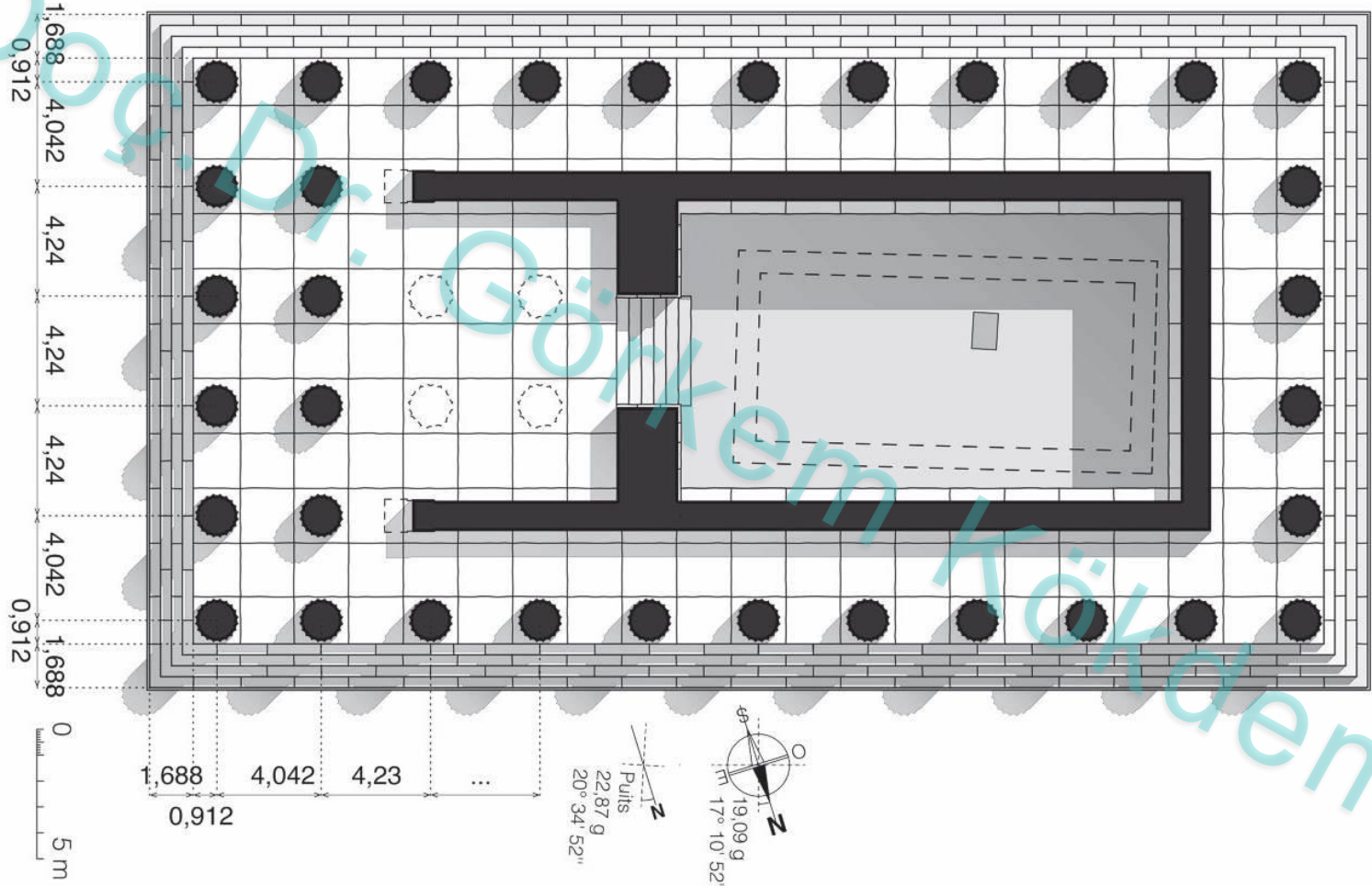
(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

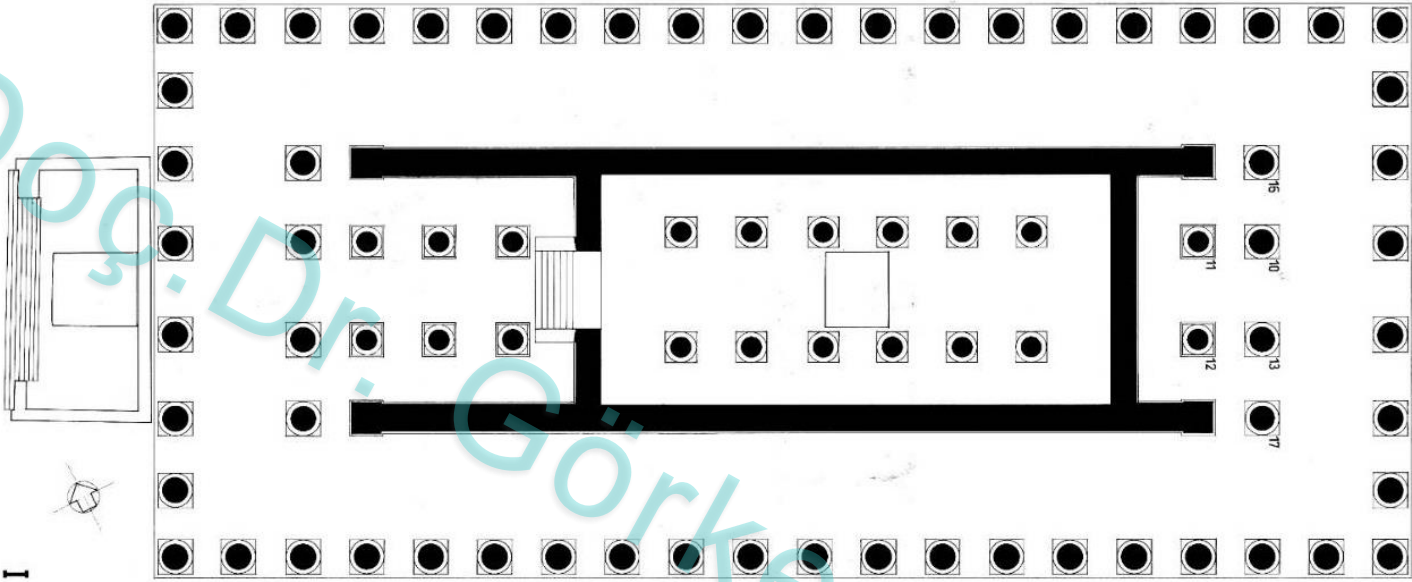

© Doç. Dr. Gülten Kökdemir

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

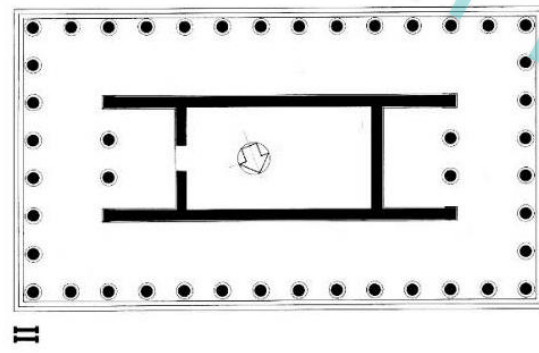

I

I SARDIS · ARTEMISION
II MESSA · APHRODITE-TEMPEL

II

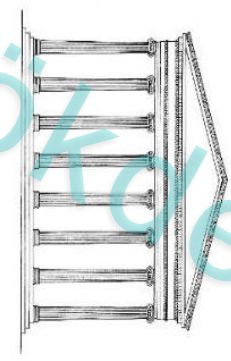

Abb. 2 Der frühhellenistische Artemis-Tempel von Sardis in der Form der ursprünglichen Planung als Pseudodipteros und der frühhellenistische Aphrodite-Tempel von Messa (nach R. Koldewey), M 1 : 500

(KLA 301) HELLENİSTİK MİMARLIK

2020/2021

© Ankara Üniversitesi – Ders içeriklidir.
İzinsiz Yayınlanamaz – Kopyalanamaz

Doç. Dr. Görkem KÖKDEMİR

Ankara Üniversitesi

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Arkeoloji Bölümü, Klasik Arkeoloji Anabilim Dalı

(Öğretim Üyesi)

E-mail: gkokdemir@ankara.edu.tr